

UITVOERINGSAGENDA 2018

MOOIWERK MOOIWAD

PROGRAMMA NAAR EEN RIJKE WADDENZEE

#	Deelstrategie	Project / Initiatief	Opdrachtgever	Streefbeeld
---	---------------	----------------------	---------------	-------------

Ministerie Economische Zaken en Klimaat/Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Provincies	Coölitie Wadden Natuurlijk	Vrijer ruimte	Voedselweb in evenwicht	Een gezond watersysteem	De Waddenzee als veilige plek	De Waddenzee als onmisbare schakel voor vogels en vissen	Ondernemen met Werelderfgoedklasse	Kaderrichtlijn Water	Natura 2000
--	---	------------	----------------------------	---------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------------	--	------------------------------------	----------------------	-------------

1. VERDUURZAMING VISSERIJ & NATUURHERSTEL Strategie coördinator: Ronald Laners

1	1.a: Uitvoering van de gemaakte afspraken transitie	Transitie garnalenvisserij (VisWad)	■	■	■	■	■	■	■	■	■
2		Uitvoering mosselconvenant en stimuleren innovaties	■	■	■	■	■	■	■	■	■
3		Ontwikkelen meerjarig beleidskader Japanse oesters	■	■	■	■	■	■	■	■	■
4		Uitvoering meerjarenafspraken Handkokkevisserij	■	■	■	■	■	■	■	■	■
5	1.b: Invzetten op regionale Waddenvisserij van Werelderfgoedklasse	Pilots ontwikkeling duurzame Werelderfgoedvisserij	■	■	■	■	■	■	■	■	■

2. COMPLEMENTEREN VOEDSELWEB- BIOBOUWERS EN VISSEN Strategie coördinator: Michiel Firet

6	2.a: Agenderen	Advies over opgaven voedselweb voor Rijks- en Provinciaal beleid	■	■	■	■	■	■	■	■	■
7		Toppredatoren in beeld (rol en functie)	■	■	■	■	■	■	■	■	■
8	2.b: Aanjagen	Natuurkansen subitoraal (toestand van het voedselweb)	■	■	■	■	■	■	■	■	■
9		Zoektocht Wadbodem vrij van pierenwinning	■	■	■	■	■	■	■	■	■
10		Trilaterale bemesting bodemleven	■	■	■	■	■	■	■	■	■
11		Naar een trilateraal programma Swimway 2018-2025	■	■	■	■	■	■	■	■	■
12	2.c: Realisatie projecten (pilots)	Monitoringsfuijk Oostwad in combinatie met educatie	■	■	■	■	■	■	■	■	■
13		Bescherming scheepswrakken in combinatie met natuurontwikkeling	■	■	■	■	■	■	■	■	■
14		Herintroductie van de Platte Oester	■	■	■	■	■	■	■	■	■

3. VOGELS: FLYWAY & VERBETEREN BROEDSUCCES Strategie coördinator: Manon Tentij

15	3.a: Het Wadden Sea Flyway Initiative (WSFI)	Het uitvoeren van flywaymonitoring 2018	■	■	■	■	■	■	■	■	■
16		Verbinden flywaytellingen en trekvogelonderzoek	■	■	■	■	■	■	■	■	■
17		Ontwikkelen meer draagvlak voor de Flyway in de Waddenregio	■	■	■	■	■	■	■	■	■
18		Duurzaam beleggen flywaymonitoring binnen trilaterale samenwerking (WSFI)	■	■	■	■	■	■	■	■	■
19	3.b: Verbeteren broedsucces vogels	Kansenanalyse voor hoogwatervluchtplaatsen	■	■	■	■	■	■	■	■	■
20		Aanjagen uitvoering actieplan broedvogels Waddenzee (WSFI)	■	■	■	■	■	■	■	■	■

4. VERZACHTEN RANDEN VASTE WAL & NATTE WAD Strategie coördinator: Wim Schoorlemmer

21	4.a: Verkenning pilots verzachting harde dijken	Ondersteuning POV Waddenzeedijken en trekkerschap Geulmanagement	■	■	■	■	■	■	■	■	■
22		Voorzitterschap klankbordgroep POV Waddenzeedijken	■	■	■	■	■	■	■	■	■
23		Uniforme monitoring vispasseerbaarheid kust	■	■	■	■	■	■	■	■	■
24	4.b: Iconen van natuurherstel en integrale gebiedsontwikkeling	Verkenning duurzame kansen Kop van Noord-Holland	■	■	■	■	■	■	■	■	■
25		Follow-up Holwerd aan Zee	■	■	■	■	■	■	■	■	■
26		Duurzame kansen voor verbinden Lauwersmeergebied en de Waddenzee	■	■	■	■	■	■	■	■	■
27		Verkenning en uitwerking natuurambitie Afsluitdijk i.s.w.m. De Nieuwe Afsluitdijk (DNA)	■	■	■	■	■	■	■	■	■
28	4.c: Verbetering van de huidige en ontwikkeling van nieuwe kwelders	Integraal beheerplan voor meer dynamiek Waddenkustkwelders	■	■	■	■	■	■	■	■	■
29	4.d: Zilte vitaliteit achter de zeedijk	Zoutadaptatie: ziltzone rond de dijk. Verkenning kansen en aanjagen	■	■	■	■	■	■	■	■	■

5. SEDIMENTHUISHOUDING VOOR VEILIGHEID & BIODIVERSITEIT Strategie coördinator: Ernst Lofvers

30	5.a: Verbetering kennis en organisatie morfologie Waddenzee	Ondersteunen RWS bij opzetten kennisprogramma morfologie i.r.t. veiligheid, bereikbaarheid en ecologie	■	■	■	■	■	■	■	■	■
31		Ondersteunen Waddenacademie en RWS met kennisagenda Waddenzee en basismonitoring	■	■	■	■	■	■	■	■	■
32		Vervolg verkenning omgang onderwaterbestorngen i.r.t. ecologie	■	■	■	■	■	■	■	■	■

6. VERDUURZAMING SCHEEPVAART, HAVENS & VAARGEULBEHEER Strategie coördinator: Lianne Huzen

33	6.a: Naar duurzame Waddenzeehavens	Aanjagen verduurzaming Waddenzeehavens en trilaterale samenwerking	■	■	■	■	■	■	■	■	■
34		Trekken van drie acties uit het actieplan plasticvrij Werelderfgoed Waddenzee	■	■	■	■	■	■	■	■	■
35		Follow-up verduurzamingskansen jachthavens	■	■	■	■	■	■	■	■	■
36	6.b: Vaargeulmanagement	Gesprekken over pilots verduurzamingskansen vaargeulmanagement	■	■	■	■	■	■	■	■	■
37	6.c: Verkennen (on)mogelijkheden anders varen	Faciliteren acties uit verkenning duurzame bereikbaarheid Waddengebied 2030	■	■	■	■	■	■	■	■	■
38		Vervolgstappen verkenning "anders varen"	■	■	■	■	■	■	■	■	■

7. EEMS-DOLLARD ESTUARUM Strategie coördinator: Michiel Firet

39	Agenderen en aanjagen	Advisering versterking samenwerking Duitsland-Nederland omtrent het Eems-Dollard-estuarium	■	■	■	■	■	■	■	■	■
40		Adviseren over de hydromorfologie	■	■	■	■	■	■	■	■	■
41		Verkenning naar systeemverandering bereikbaarheid estuarium	■	■	■	■	■	■	■	■	■
42		Proces en aanjaagbudget voor kleine initiatieven	■	■	■	■	■	■	■	■	■

8. DUURZAAM WADDENTOERISME WERELDERFGOED Strategie coördinator: Peter Ros en * Hendrikus Venema

43	8.a: Ontwikkeling van strategie en bundeling van kracht	Inrichten en uitbouwen gezamenlijke marketingorganisatie Waddenzee	■	■	■	■	■	■	■	■	■
44		Boegbeeld voor duurzaam Waddentoerisme Gerard Kremer	■	■	■	■	■	■	■	■	■
45		Faciliteren van Sense of Place-Leeuwarden Culturele Hoofdstad 2018 *	■	■	■	■	■	■	■	■	■
46		Aanjaagbudget voor kleine initiatieven en ontwikkelingen	■	■	■	■	■	■	■	■	■
47		Doorontwikkelen van programmaplan Dark Sky Park	■	■	■	■	■	■	■	■	■
48	8.b: Actieplan Vaarrecreatie	Uitvoering actieplan vaarrecreatie (programmanager), inclusief verduurzaming jachthavens	■	■	■	■	■	■	■	■	■
49	8.c: Werelderfgoedcentra's	Ondersteunen Werelderfgoedcentra richting structureel samenwerkingsverband	■	■	■	■	■	■	■	■	■
50	8.d: Trilateraal verbonden	Ondersteunen trilaterale samenwerking sustainable tourism (Prowad)	■	■	■	■	■	■	■	■	■

9. EFFECTEN VAN EXTERNE INVLOEDEN Strategie coördinator: Hein Sas

51	Bewustwording	Verbetering monitoring op het gebied van exoten, nieuwe organische micro-verontreinigingen en micro-plastics	■	■	■	■	■	■	■	■	■
52	Kennisontwikkeling	Verbetering trilaterale samenwerking t.b.v. Quality Status Report en Klimaatverandering	■	■	■	■	■	■	■	■	■

10. OVERIG Strategie coördinator: Hendrikus Venema

53	Beheerraad	Secretariaat Beheerraad (secretaris en ondersteuning)	■	■	■	■	■	■	■	■	■
54	Samenwerkingsagenda Beheer Waddenzee	Secretariaat Opdrachtgevers Collectief Beheer Waddenzee (secretaris en ondersteuning)	■	■	■	■	■	■	■	■	■
55	Waddenfonds	Eventuele ondersteuning investeringskader provincies	■	■	■	■	■	■	■	■	■
56	PRW na 2018	Stopzetten/afbouwen of ontwikkelen van nieuwe organisatie en programma	■	■	■	■	■	■	■	■	■

DE WADDENZEE IS EEN MAGISCHE PLEK. EEN PLEK WAAR HEMEL EN AARDE HET TONEEL DELEN

Stel je eens voor. Een Rijke Waddenzee in 2030 waar hemel en aarde het toneel delen. Door de oogbaren heen zien we een zee vol rijkdommen met schoon water en uitgestrekte schelpdierbanken. Vissen, vogels en zoogdieren zijn er in overvloed en vinden er rust en voedsel. Met pronkjuwelen als zeehonden, zeearenden en haaien. En de visserij draagt bij aan de beleving van Werelderfgoed Waddenzee. Dat is in het kort het streefbeeld.

Het Programma naar een Rijke Waddenzee gaat in 2018 weer vol aan de slag met het werken aan een Rijke(re) Waddenzee. Dat doen we door partijen te verbinden, beleid in uitvoering te brengen, innovaties aan te jagen en meer draagvlak te creëren voor natuur en duurzaam (economisch) medegebruik.

Dat doen we niet alleen. We werken samen met bewoners, gebruikers, ondernemers, natuurorganisaties, overheden en kennisinstellingen aan een Rijke Waddenzee. Ons werk is gebaseerd op 9 strategieën. Alle strategieën staan in deze uitvoeringsagenda en zijn uitgewerkt naar 56 onderliggende projecten of initiatieven. En dan hebben we het nog niet eens over onze inzet voor een betere organisatie van het beheer in het Waddengebied. Voor PRW is 2018 dus een jaar met een stevige maar gezonde ambitie.

Zo komt de realisatie van het streefbeeld van een Rijke Waddenzee voor mens en natuur in 2030 steeds dichterbij. In de afgelopen jaren hebben we al flink wat gerealiseerd. En in 2018 gaan we weer belangrijke stappen zetten op weg naar een Rijke Waddenzee.

www.rijkwaddenzee.nl

PROGRAMMA NAAR EEN RIJKE WADDENZEE

UITVOERINGSAGENDA 2018

MOOIWERK MOOIWAD